

Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanan mı Üreten mi Olacağız?

Banu SALMAN

Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010), Yüksek Planlama Kurulu tarafından 11 Temmuz 2006 tarihinde kabul edilerek, 28 Temmuz 2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı.

Strateji belgesinde neler öngörüldüğünü incelemeyen önce hazırlanış aşamasını ve bu sürece yönelik tartışmalara değinmekte fayda var. Strateji belgesini hazırlamak üzere firma seçimine ilişkin ihale süreci, 19 Kasım 2004’te başlatılmış, 16 Mayıs 2005 tarihinde Peppers and Rogers Group Pazarlama Hizmetleri Ticaret A.Ş ile anlaşma imzalamasıyla tamamlanmıştı. Türkiye’nin koşullarını ve sorunlarını yakından tanımasına olanak olmayan yabancı bir danışmanlık firmasına bu stratejinin hazırlanmış olması temel eleştiri noktası. Bu grubun 30 Mart 2006 tarihinde sunduğu strateji belgesi ise DPT çalışanları tarafından yeniden düzenlenmeye çalışılmış. Böylece iş yoğunluğu nedeniyle dışarıya ihale

edilen ve 1.2 milyon dolarlık ödeme yapıldığı belirtilen strateji çalışmasını yine DPT tamamlamış, hem de stratejik hedeflerin belirlenmesi noktasında kamuoyunda kuşku oluşmasına neden olunmuştur.

Türkiye’nin 1990’lı yıllardan itibaren bilgi toplumuna dönüşümünden söz edilmektedir. Meclis’te bile Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu’nun ismi “Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu” olarak 1996 yılında değiştirilmiştir. Ancak bu yıl kabul edilen Bilgi Toplumu Strateji belgesinde hala Türkiye’nin hazırlık aşamasında olduğu saptaması yer almaktadır. Bu durum Türkiye’nin bilgi ve iletişim teknolojilerinde özellikle üretici olabilme anlamında treni kaçırdığı izlenimini yaratmaktadır. Nitekim, kabul edilen Bilgi Toplumu Strateji belgesine yönelik en önemli eleştiri de bu noktada ortaya çıkmaktadır.

‘AVRUPA’YA GÖRE İKİNCİ SINIF BİLGİ TOPLUMU’

Prof. Dr. Haluk Geray, Birgün Gazetesi’ndeki köşesinde 5 hafta boyunca bu strateji belgesini değerlendirilerek, özünde “Türkiye’nin üreten mi kullanan mı” olacağına dayanan temel bir eleştirisini ortaya koymuştur. Avrupa Birliği’nin Lizbon Stratejisi’nin aslında “bilgiye (knowledge) dayalı ekonomi ve toplum stratejisi” olduğunu, Bilgi Toplumu’nun ise bu stratejiye göre bilgiye dayalı ekonomi ve toplum oluşturulmasının önemli ayaklarından birisi olduğunu anlatan Geray, iki kavramın karıştırılarak, “bilgiye dayalı ekonomi ve toplum”un, “bilgi toplumuna” indirgenmesine dikkat çekiyor. Geray, bu noktada yaptığı “Türkiye’nin bilgi toplumu, Avrupa’ya göre ikinci sınıf bir bilgi toplumdur” saptamasını, eylem planına yönelik incelemesiyle de ortaya koyuyor.¹

¹ www.birgun.net

Eylem planına bakılmadan Bilgi Toplumu Stratejisi, bir "temenni belgesini" andırmakta ve hangi öngörülere dayandığı belli olmayan hedefler zincirinden oluşmaktadır. Ancak Eylem Planı ile birlikte değerlendirildiğinde de strateji belgesindeki kimi hedeflerin ve öngörülerin açıkta kaldığı ortaya çıkmaktadır. Telekom Atlas Online Genel Müdürü Erdal Tanıl da, eylem planının strateji belgesi hedeflerine göre oldukça yetersiz olduğunu belirtirken, özellikle kaynak kısıtlılığına ve çok sayıda kurumun biraraya gelmesinin zorluklarına dikkat çekmektedir. Bilgi toplumu sürecinde önem taşıyan sivil toplum kuruluşlarının değerlendirmesi ise Bilgi Toplumu Strateji Belgesi'nin yakından takipçisi olacakları biçimindedir. Bazı kuruluşlar ise, stratejide serbestleşmenin bile devletleştirildiğini ileri sürebilmektedir.

Oysa, bugün üretim ve teknolojik gelişmelerle kendi başına büyük bir pazar ve sektör oluşturan bilgi ve iletişim teknolojileri, diğer sektörler için de itici güç konumunda değerlendirilmektedir. Bu durum, ülkelerin bilgi ve iletişim teknolojilerini stratejik bir yaklaşımla ele almalarını gerektirmektedir. Tek tek kurumların bu alanda yaptıkları ve yapacakları çalışmaların bütünsel bir yaklaşımla değerlendiril-

lip, ülke genelinde uygulanacak ve yaygınlaştırılacak bir stratejiye ihtiyaç olduğu açıktır. Strateji belgesinde de, artık bilindik ifadelerle, bu durum şöyle anlatılmaktadır:

"Teknolojik devrimlerin yaşandığı dönemlerde fiziki ve beşeri sermayenin bir kısmı ekonomik önemini kaybettiğinden teknolojik ve ekonomik açıdan ileri ülkeler mevcut avantajlarını yitirebilmektedir. Bu dönemler, iyi değerlendirildiği takdirde geriden gelen ülkeler açısından önlerindeki ülkeleri yakalayıp geçmek için önemli bir fırsat ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan, gerideki ülkeler bu dönemi iyi değerlendiremedikleri takdirde hızlı bir şekilde buldukları pozisyondan daha da geriye itilebilirler."

Marjinal ilerlemeler yapılmasının yeterli olmadığı, ciddi bir atılım yapılması gerektiği saptanan strateji belgesinde, Türkiye'de bilgi toplumuna yönelik olarak yapılan çalışmaların genellikle birbirinden bağımsız, ülkenin öncelik ve ihtiyaçları yerine, kurumsal öncelik ve ihtiyaçlara dayalı olarak yürütüldüğü ve bilgi toplumuna dönüşümde beklenen etkiyi yaratmadığının da altı çizildi. Bu saptamalar yerinde olmakla birlikte, bu sorunun nasıl çözümlenebileceği Strateji Belgesi'nde incelenmiyor.

Strateji belgesinde belirlenen 7 önceliği incelerken, daha ayrıntılarıyla ele alacak olmamıza karşın, bu noktada Strateji Belgesi'nin aslında e-devlet temelli olarak hazırlandığını saptamak gerekiyor.

Strateji belgesinde, "Türkiye'nin Bilgi Toplumu Dönüşüm Politikası" belgesine dayanılarak, Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm vizyonu, "Bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak" biçiminde ortaya konuluyor. Bu vizyonun, büyük ölçüde bilgi ve teknolojinin kullanımının genişletilmesiyle sınırlandırıldığı görülmektedir. Strateji belgesi de bu sınırlandırılmış yaklaşım çerçevesinde alanı ele almaya devam etmektedir.

BİLGİ TOPLUMUNUN 30 YILDA GETİRİSİ

Stratejide, bilgi toplumuna dönüşümün nihai hedefi, "rekabet gücü artırılarak dünya hasılasından daha fazla pay almak ve toplumsal refah seviyesini artırmak" olarak konuluyor. Stratejinin hayata geçirilmesiyle ve ağ etkisinin

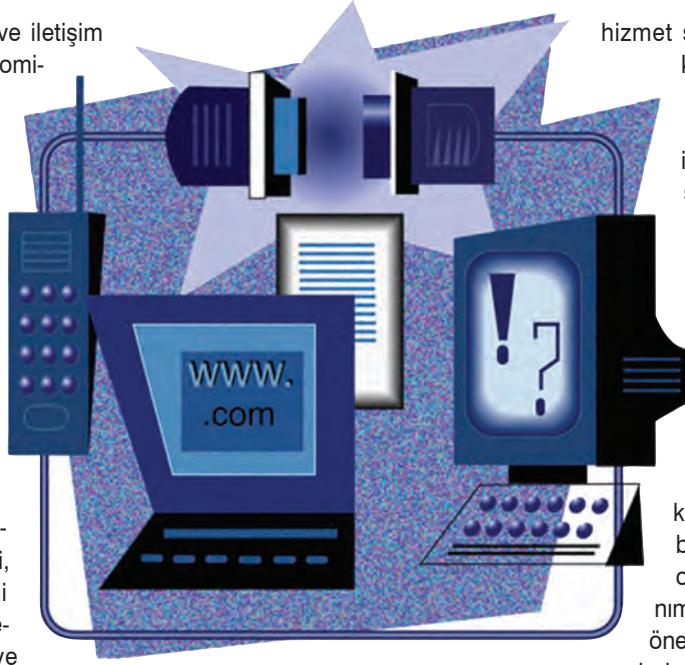
ortaya çıkmasıyla, bilgi ve iletişim teknolojilerinin ülke ekonomisinde, 30 yıllık dönemde yıllık ortalama yüzde 0.6 istihdam artışı, yüzde 1.4 işgücü verimliliği artışı ve yüzde 2 ek GSMH büyümesi sağlayacağı savunulmaktadır.

Türkiye'nin 2010 yılına doğru potansiyelinin, "Vatandaşlar, İşletmeler, Devlet, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü, Ar-Ge ve Yenilikçilik" başlıkları altında değerlendirildiği strateji belgesi, eldeki verilerin eksikliğini de ortaya koyuyor. Örneğin, işletmelerin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı ile ilgili kapsamlı bir araştırma bulunmadığı belirtiliyor.

Türkiye'nin hem bölgeler bazındaki farklılıklar nedeniyle ulusal bağlamda, hem de uluslararası bağlamda sayısal uçurumla karşı karşıya bulunduğu kaydedilerek, Türkiye İstatistik Kurumu'nun bilgisayar ve internet kullanımına ilişkin verilerine yer veriliyor. "Türkiye, demografik yapısının sağladığı potansiyelden doğru seçimlerle yararlanır ve hem uluslararası alanda hem de farklı toplum kesimleri arasında var olan sayısal uçurumu azaltırsa, bilgi toplumuna dönüşümde başarıya ulaşması mümkün olacaktır" saptaması da bu bölümde temenni düzeyinde kalmaya devam etmektedir.

Kamunun mevcut durumuna ilişkin olarak da strateji belgesinde şu ifadeler yer almaktadır:

"Bilgi ve iletişim teknolojileri, iş süreçlerinde etkinliğin artırılması için önemli bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Bu teknolojilerin sağladığı olanaklardan en üst düzeyde yararlanarak, kamu iş süreçlerinde etkinliğin artırılması için, kurumlararası işbirliğinin geliştirilmesi, ortak altyapıların kullanımı, mükerrer

yatırımların engellenmesi, bilgiye dayalı etkin karar alma süreçlerinin oluşturulması, nitelikli insan kaynağının ve örgütsel kapasitenin geliştirilmesi ve vatandaş odaklı, güvenilir, birlikte çalışabilir, bütünlüklü ve etkin bir e-devlet yapısının kurulması gerekmektedir."

Kamu bilgi ve iletişim teknolojisi yatırımlarının hızlı bir şekilde arttığı, 2002 yılında 2006 yılı fiyatları ile 380.3 milyon YTL olan kamu bilgi ve iletişim teknolojileri yatırım ödeneğinin, bu yıl 758.3 milyon YTL olduğu belirtilmektedir. AB tarafından belirlenen 20 temel kamu hizmeti alanının 12'sinde elektronik yollardan hizmet sunumu yapılan Türkiye'nin 2005 itibarıyla bu anlamda gelişmişlik oranının yüzde 53 olduğu, aynı oranın 2004 yılında AB 15 ülkesinde ortalama yüzde 72, AB 25 ülke ortalamasında ise yüzde 65 olduğu görülmektedir.

Araştırmaların kamu hizmetlerinin sunumunda genellikle vatandaş ihtiyaçlarının gözlemlenmediği ve hizmet süreçlerinin vatandaş odaklı bir şekilde tasarlanmadığını gösterdiği kaydedilen strateji belgesinde, "Kamu kurumları anketinin sonuçlarına göre, kurumların yüzde 52'si kullanıcı isteklerini

hizmet sunumunda en önemli 3 kriter arasında göstermesine rağmen, kurumların yüzde 61'inin vatandaş ihtiyaçlarını herhangi bir şekilde ölçmediği görülmüştür" denilmektedir. Kamuda bilgi paylaşımının da yeterince gelişmediği saptamasına yer verilirken, "Önümüzdeki dönemde giderek artması beklenen kamu bilgi ve iletişim teknolojileri yatırımlarında mükerrerliklerin önlenmesi ve bütüncül e-devlet yapısının oluşturularak kaynak kullanımında etkinliğin sağlanması önem taşımaktadır" uyarısında bulunuluyor.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE TELEKOMÜNİKASYON AYRIMI

Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün, "bilgi teknolojileri" ve "telekomünikasyon" olarak ikiye ayrıldığı strateji belgesinde, 2005 yılında telekomünikasyon sektörü pazarının 10 milyar dolar, bilgi teknolojileri pazarının ise 3 milyar dolar seviyesine ulaştığı tahminine yer veriliyor. Telekomünikasyon sektörünün büyüklüğünün Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'ya oranının yüzde 3.3 ile yüzde 3.2 olan OECD ortalamasına yakın olduğu, bilgi teknolojileri sektöründe ise yüzde 0.8 olan bu oranın yüzde 2.9 olan OECD ortalamasının oldukça gerisinde olduğu belirtildi. "Bu yapı, 2010 yılına doğru iki alt sektöre ilişkin önceliklerin farklı olması gerektiğine işaret etmektedir" denilen strateji belgesinde, şu görüşler ileri sürüldü:

"İletişim ve erişimde kalite, güvenlik, çeşitlilik, hız ve maliyet gibi konular bilgi toplumuna geçiş sürecinde başarıyı etkileyen önemli faktörlerdir. Ülkemizde, telekomünikasyon sektöründeki birçok hizmet alanında ve altyapılarda etkin rekabetin sağlanamamış olması al-

ternatif işletmecilerin ortaya çıkmasını ve faaliyetlerini güçleştirmekte, hizmet kalitesi ve maliyet arasındaki dengenin kullanıcı aleyhine bozulmasına neden olmaktadır. Telekomünikasyon hizmetleri üzerindeki ağır vergi yükü ve genişbant erişim altyapılarının yeteri kadar yaygın olmaması da telekomünikasyon hizmetlerinin kullanımını etkileyen diğer faktörlerdir.

Ülkemizde bilgi teknolojileri sektöründe öne çıkan sorunlar ise finansal güç, yetkinlik, deneyim ve ölçek boyutundadır. Bu sektördeki en büyük 20 firmanın yaş ortalaması 13'tür. Pazarın darlığı ve dikey pazarlardaki sınırlı gelişim nedeniyle firmalar deneyim ve teknik uzmanlık geliştirmekte zorlanmakta, dış pazarlara açılma konusunda yeterli olamamakta, yenilikçi çözümlerden ziyade fiyata dayalı rekabet büyümeyi güçleştirmektedir.

Türkiye'nin bölge pazarları, bilgi teknolojileri ihracatı için önemli potansiyel göstermektedir. Türkiye, 2010 yılına kadar yıllık yüzde 13.5 düzeyinde büyümesi beklenen Ortadoğu, Orta ve Doğu Avrupa yazılım ve hizmetler pazarının ancak yüzde 4'ünü oluşturmaktadır. Bu pazarlara açılma sektörün büyümesini ve Türkiye için katma değer yaratılmasını sağlayacak, ihracatı ve buna paralel olarak pazar büyüklüğünü önemli ölçüde artırmaya olacaktır.

2003 yılında kamunun bütçeden Ar-Ge'ye aktardığı kaynak 2006 yılı fiyatlarıyla 162.2 milyon YTL iken, 2006 yılında 743 milyon YTL'ye ulaşmıştır. Toplam Ar-Ge harcamalarının GSMH'nin yüzde 0.8'i düzeyine ulaştığı tahmin edilmektedir. Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla katılım sağlanan AB 6. Çerçeve Programı önemli bir fırsat olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, araştırma kapasitesinin yetersizliği nedeniyle Türkiye, sağladığı katkı oranında bir geri dönüş elde edememiştir."

TEMEL STRATEJİK ÖNCELİKLER

Bilgi Toplumu Stratejisi'nde 7 temel stratejik öncelik belirlenmiştir:

- 1- Sosyal dönüşüm: Herkes için bilgi ve iletişim teknolojileri fırsatı.
- 2- Bilgi ve iletişim teknolojilerinin iş dünyasına nüfuzu: İşletmelere bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla rekabet avantajı.
- 3- Vatandaş odaklı hizmet dönüşümü: Yüksek standartlarda kamu hizmeti sunumu.
- 4- Kamu yönetiminde modernizasyon: Bilgi ve iletişim teknolojileriyle desteklenen kamu yönetimi reformu.
- 5- Küresel rekabetçi bilgi teknolojileri sektörü: Uluslararası oyuncu bilgi teknolojileri sektörü.
- 6- Rekabetçi, yaygın ve ucuz iletişim altyapı ve hizmetleri: Toplumun her kesimine yüksek kalitede ve ucuz genişbant erişim imkanı.
- 7- Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi: Küresel pazarın taleplerine uygun yeni ürün ve hizmetler."

Başlıklar düzeyinde ele aldığımız bu 7 strateji önceliğinin 5 tanesi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına

yöneliktir. Yalnızca "Küresel rekabetçi bilgi teknolojileri sektörü ile Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi" bilgi ve iletişim teknolojilerinin üretimine yöneliktir.

SOSYAL DÖNÜŞÜM

Öğrenciler, çalışanlar ve işsizlerin hedef kitle olarak belirlendiği sosyal dönüşüm stratejik önceliğinde, bu kesimlere bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim ve kullanım yetkinliği kazandırılması öngörülmektedir. Öğrenci, öğretmen ve eğitimcilerin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanımı, bunun için örgün ve yaygın kurumlarda altyapı sağlanması, ayrıca kamu internet erişim merkezleri (KIEM) aracılığıyla olanağı olmayan yurttaşlara erişim hakkı sağlanması düşünülmektedir. Eğitim kurumlarında mevcut durumda da zaten altyapı çalışmaları yapıldığı dikkate alındığında, bu strateji belgesiyle yeni olarak ne getirildiği ya da bütüncül bir yaklaşım iddiasıyla hangi farklı bakış açısının sağlandığını anlamak mümkün değildir. Kamu internet erişim merkezleri ise sayısal uçurumun azaltılması açısından önemli, ancak gecikmiş bir uygulamadır. Artık ilçelerde, hatta bazı köylerde bile

Tablo 1 - 2010 Yılı Hedefleri-Sosyal Dönüşüm

Temel Göstergeler *	Mevcut ** Durum (%)	Hedef (%)
İnternet Kullanıcısı Bireyler	14	51
- Öğrenciler	53	96
- Çalışanlar	17	77
- İşsizler	21	56
Genişbant İnternet Abone Yoğunluğu	2	12,5
Eğitim Amaçlı İnternet Kullanan Çalışanlar ve İşsizler	1,2	39
Eğitim Amaçlı İnternet Kullanan Öğrenciler	34	78
Çevrimiçi Bankacılık Yapan Bireyler	2,1	33
Çevrimiçi Alışveriş Yapan Bireyler	2,2	30
e-Devlet Hizmetlerini Kullanan Bireyler	5,9	35
İnternete Bağlı Bilgisayar Bulunan Haneler	7	48
KIEM'den İnternete Erişen Bireyler	0,2	5,1
Güvenlik Problemi Yaşayan Kullanıcılar	24	24

* 16-74 yaş arası bireyler için

**TÜİK 2004 Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Anketi (Genişbant İnternet abone yoğunluğu hariç)

internet kafelerin işletilmeye başladığı Türkiye'de bu uygulamanın etkinlik kazanabilmesi için, yalnızca bir bilgisayarın ve internet bağlantısının olduğu yapılanmanın dışında açılımlar sağlanması şarttır. Buralarda bilgisayar ve internet kullanımı konusunda rehberlik ve eğitim hizmetlerinin verilmesi öngörülmekte, ancak bu işi kimlerin, hangi koşullarda sağlayacağı soru işaretleri taşımaktadır. Kaldı ki, artık ekonomik boyutta bir değişim sağlanarak, yurttaşların evlerinde bilgisayar ve internet kullanımına sahip olmaları önem taşımaktadır. Bunun için öngörülen tek şey ise, hanelerde bilgisayar sahipliği ve geniş bant internet erişimine ilişkin kampanyalara vergi indirimi sağlanmasıdır.

BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN İŞ DÜNYASINA NÜFUZU

Bu kapsamda yatay ve dikey olmak üzere iki stratejiden söz edilmekte, yatay strateji kapsamında, KOBİ'lerin bilgisayar sahipliği ve internet erişiminin artırılarak, e-ticaret yapmaya teşvik edilmesi öngörülmektedir. Bunun için hukuki düzenlemeler, destekleyici kurumsal yapılar, mali destek programlarından söz edilmektedir. Dikey strateji kapsamında ise stratejik önem taşıyan sektör ve bölgelere ilişkin olarak bilgi ve iletişim teknolojileri ihtiyacını karşılamak üzere özel verimlilik programları gündeme getirilmektedir.

VATANDAŞ ODAKLI HİZMET DÖNÜŞÜMÜ

Bu kapsamda e-devlet çalışmaları yer almaktadır. Kamu hizmetlerinin elektronik ortamdan yapılması, tek numaraya dayalı bilgi sistemi, elektronik ortamdaki içeriğe ilişkin sayısal haklar yönetimine ilişkin düzenlemeler burada ele alınmaktadır. Sürekli tekrar edilen "kullanıcı memnuniyeti" burada yine temel kavram olarak kullanılmaktadır. Temel bir kamu hizmeti olan sağlığa yönelik olarak ise, iddialı ifadeler

Tablo 2 - 2010 Yılı Hedefleri-Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin İş Dünyasına Nüfuzu

Temel Göstergeler*	Mevcut Durum (%)	Hedef (%)
Elektronik kanallardan sunulan kamu hizmetlerinden yararlanan işletme oranı :		
Bilgi alma	-	90
Form indirme	-	80
Çevrimiçi Form Doldurma	-	60
İşlemin tamamlanması	-	30
Bilgisayarı olan işletme oranı	61	95
Genişbant İnternet erişimine sahip işletme oranı	20	70
e-Ticaret satışlarının toplam ciroya oranı	0-3	15
Kurumsal Kaynak Planlaması kullanan işletme oranı	0-3	15
Tedarik Zinciri Yönetimi kullanan işletme oranı	0-1	12
Müşteri İlişkileri Yönetimi kullanan işletme oranı	0-0,5	5

* Küçük, orta ve büyük ölçekli (10 ve daha fazla çalışanı olan) işletmeler için

kullanılmaktadır. Mevcut durumda bile hastaların sağlık sisteminden yararlanma olanakları giderek kısıtlanırken, banko ve telefonla randevu gibi artık basit görülebilecek sistemler dahi hastanelerde yerleştirilememişken, "sağlık kayıtlarının merkezi olarak tutulacağı sağlık bilgi sisteminin oluşturulması, sağlıkta erken uyarı mekanizmaları kurulması, uzaktan sağlık danışmanlığı ve teşhis, tedavi desteklerinin sağlanacağı" belirtilmektedir.

Tablo 3 - 2010 Yılı Hedefleri-Vatandaş Odaklı Hizmet Dönüşümü

Temel Göstergeler	Mevcut Durum (%)	Hedef (%)
Hizmet Seviyesi		
Elektronik kanallar üzerinden sunulan hizmet yüzdesi	Ölçülmemektedir	70
AB 20 temel hizmetinde ulaşılan seviye	53	100
Hizmet Kullanımı		
Elektronik kanallardan gerçekleşen işlemlerin yüzdesi	Ölçülmemektedir	33
Kullanıcı Memnuniyeti		
e-Hizmetler kullanıcı memnuniyeti endeksi	Ölçülmemektedir	80

KAMU YÖNETİMİNDE MODERNİZASYON

Bu kapsamda da yine e-devlet uygulamaları yer almaktadır, Vatandaş Odaklı Hizmet Dönüşümü strateji önceliğinden farklı olarak burada kurumlar arası işbirliği, mükerrerliklerin ortadan kaldırılması, ortak teknolojik altyapının sağlanması ele alınmaktadır.

KÜRESEL REKABETÇİ BİLGİ TEKNOLOJİLERİ SEKTÖRÜ

“Küresel rekabetçi” ifadesinin altı, burada bilgi teknolojileri hizmetlerinde proje odaklı hizmetler, uygulama yönetimi, barındırma, iş süreçlerinin yönetimi gibi dış kaynak hizmetleri, yazılım alanında ise telekomünikasyon, sağlık, eğitim, savunma sanayi vb sektörel çözümlere odaklanması olarak doldurulmaktadır.

Burada kamuda açık kaynak kodlu yazılımın kullanımının teşvik edileceği belirtilmektedir. Bu EMO'nun sürekli gündeme getirdiği bir konu olarak strateji belgesiyle, gecikmeli olarak da olsa kamunun gündemine girmiş olması sevindiricidir. Ancak bu konunun kamu yönetiminde modernizasyon ve vatandaş odaklı hizmet dönüşümü kapsamında ele alınmamış olması da bir eksikliklerdir.

Küresel rekabetçi bilgi teknolojileri sektörü stratejik önceliğindeki hedeflere ulaşılması için bilgi teknolojileri ile ilgili eğitim almış mühendis sayısının artırılması, sertifika programlarının yaygınlaştırılması öngörülmektedir. Bilgisayar Mühendisleri'nin istihdam olanakları ve sorunları, sertifika programlarının yarattığı karmaşa burada görmezden gelinmiştir.

Üniversite-sektör işbirliği kapsamında teknopark yapılanmalarının gözden geçirileceği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede bilgi teknolojileri firmaları için ayrı bir “Bilişim Vadisi” kurulmasından söz edilmektedir.

Tablo 4 - 2010 Yılı Hedefleri-Kamu Yönetiminde Modernizasyon

Temel Göstergeler	Mevcut Durum (%)	Hedef (%)
Kamu Yönetiminde Verimlilik		
Yıllık kamu cari giderlerinde sağlanacak tasarruf	-	9
Elektronik ortamda yapılan kamu alımları yüzdesi	-	90
Çevrimiçi arka-ofis süreçlerine sahip kamu hizmetlerinin oranı	Ölçülmektedir	100
Bütçe içinde ve zamanında tamamlanan proje yüzdesi	Ölçülmektedir	90

Tablo 5 - 2010 Yılı Hedefleri-Küresel Rekabetçi Bilgi Teknolojileri Sektörü

Temel Göstergeler	Mevcut Durum	Hedef
İç Pazar Büyüklüğü		
Paket yazılım (milyon ABD\$)	390	1.267
Hizmetler (milyon ABD\$)	574	1.525
BT Donanımı (milyon ABD\$)	2.086	6.368
İhracat Büyüklüğü		
Paket yazılım (milyon ABD\$)	30	161
Hizmetler (milyon ABD\$)	40	215
BT Donanımı (milyon ABD\$)	10	31
Oranlar		
BT sektörünün GSYİH içindeki payı (%)	0,8	2,2
Yazılım ve hizmet ihracatının yazılım ve hizmet pazarına oranı (%)	7,3	13,5

REKABETÇİ, YAYGIN VE UCUZ İLETİŞİM ALTYAPI VE HİZMETLERİ

Telekom'un özelleştirilmesi ve ardı ardına 3 GSM telefon işletmesinin yabancıların yönetimine geçmesiyle telekomünikasyon alanında iddiasını yitiren Türkiye, bu bölümde yalnızca hizmet sunumunun düzenlenmesini öngörebilmiştir. Yeni teknolojilere dayalı telekomünikasyon altyapılarının kurulması için uygun ortam yaratılması, işletmecilerin ortak altyapı kurmalarının "özendirilmesi"nden söz edilebilmektedir. Bilgi toplumu hizmetlerinin yaygınlaşmasını desteklemek üzere karasal sayısal televizyon yayıncılığına geçiş, genişbant iletişim hizmetlerinden yararlanılması, kamunun geniş bant hizmet alımlarının toplulaştırılması, maliyetlerin ve internet üzerindeki vergi yükünün azaltılması bu kapsamda sayılan önceliklerdir.

Bu stratejik öncelik içerisinde Türk Telekom'un toptan ve perakende hizmet birimlerinin ayrıştırılmasına yönelik bir fizibilite çalışmasının yapılması da gündeme getirilmektedir.

AR-GE VE YENİLİKÇİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ

Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi stratejik önceliğinin, "Küresel rekabetçi bilgi teknolojileri sektörü" önceliğinin bir alt ayağı olarak düşünüldüğü görülmektedir. "Pazar taleplerine uygun mal ve hizmet üretilerek, rekabet gücünün artırılması ve dünya hasılasından daha yüksek pay alınabilmesi için Ar-Ge ve yenilikçilik sisteminin geliştirilmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır" diye başlanılan bu öncelik kapsamında öncelikle "ticarileşme" gözetilmektedir. Bu durum şöyle ortaya konulmaktadır:

"Öncelikle destek mekanizmaları ile bilgi üreten kurumlardaki araştırmalar ülke öncelikleri ve reel sektörün ihtiyaçlarına yönelik"

Tablo 6 - 2010 Yılı Hedefleri-Rekabetçi, Yaygın ve Ucuz İletişim Altyapı ve Hizmetleri

Temel Göstergeler	Mevcut Durum	Hedef
Sektörün rekabetçiliğinin AB ülkeleri arasındaki yeri	10+*	1-5
Genişbant erişim altyapıları tarafından kapsanan nüfusun toplam nüfusa oranı (%)	≈ 75	95
Genişbant erişimin son kullanıcıya maliyetinin kişi başı gelire oranı (%)	5,4	2

* 2004 yılında ECTA'nın yaptığı çalışmada 10 AB ülkesine yer verilmiştir.

olarak yeniden tasarlanacaktır. Ayrıca üretilen bilginin ticarileştirilmesi teşvik edilecektir.”

Bu çerçevede, “araştırmacı yetiştirme programlarının geliştirilmesi, reel kesimle birlikte tamamlanmış Ar-Ge çalışmalarının 'akademik yükselme kriterleri' arasında değerlendirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında Ar-Ge yoğun ve yenilikçi firmalara özel finansman imkanları ve teknik danışmanlık destekleri sağlayan mekanizmaların geliştirilmesi, çok uluslu firmaların ülkemizde Ar-Ge birimi kurmalarının özendirilmesi, TÜBİTAK bünyesindeki enstitülerin özel kesimin ortak proje geliştirilmesinin teşvik edilmesi” sıralanmaktadır.

Bu alandaki 2010 yılı hedefleri de, araştırmacı kapasitesinin 40 bine ulaşması, Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2010 yılı sonuna kadar yüzde 2'ye çıkarılması, bu Ar-Ge harcamalarının yüzde 20'sinin de bilgi toplumuna dönüşümünü desteklemeye yönelik stratejik teknoloji alanları olarak belirlenen bilgi ve iletişim teknoloji-

leri ile tasarım teknolojileri alanlarında gerçekleştirilmesi olarak ortaya konulmaktadır. Söz konusu öncelikli alanlar da şunlardan oluşmaktadır:

*“Bilgi ve İletişim Teknolojileri:
Tümdevre üretimi ve tümdevre tasarımı teknolojileri,
Görüntü birimleri üretimi teknolojileri,*

*Genişbant teknolojileri,
Görüntü algılayıcılar üretimi teknolojileri.”*

Tasarım Teknolojileri:

*Bilgisayar destekli tasarım ve bilgisayar destekli imalat,
Sanal gerçeklik yazılımları ve sanal prototipleme,
Simülasyon ve modelleme yazılımları,
Grid teknolojileri ve paralel ve dağıtık hesaplama yazılımları.”*

EYLEM ÖNCELİKLENDİRME MATRİSİ VE FAYDACILIK ANLAYIŞINDAKİ KIRILMA

Strateji belgesinin Eylem Planı'na baktığımızda ise, “Eylem Önceliklendirme Matrisi” dikkat çekmektedir. Bu matrisle, beklenen fayda ve uygulama kolaylığı olmak üzere iki eksen oluşturulup, kolay uygulama ile kısa sürede yatırım geri dönüşümünü sağlayacak faydacı bir yöntem esas alındığı görülmektedir. Bu yaklaşımın öncelikle uzun erimli bir yaklaşım olmadığı düşünülmektedir. Bu durum, strateji belgesinin 5 yıllık olmasıyla uyumlu olmakla birlikte Türkiye'nin geleceğine yönelik planlama açısından yetersiz bir yaklaşımdır. Uygulaması zor ve maliyetli de olsa, örneğin 5-10 yıllık bir süreç sonrasında

getirisi yüksek olabilecek, Türkiye'nin stratejik planlaması açısından önem taşıyacak alanlardaki gelişimin göz ardı edilmesine yol açacak bir yaklaşım uygulanmıştır. Maddi zorluklar ve içinde bulunulan kısıtlılıklar nedeniyle böyle bir yaklaşım öngörülmüş olsa bile stratejik belge olma iddiasına uygun olarak teknolojik gelişim ve üretimin sağlanmasına yönelik daha ileri öngörülerin yapılabilmesi gerekmektedir.

Eylem planında bu yıl ve gelecek yıl "altyapı hazırlığı ve hızlı kazanım projelerinin tetiklenmesi dönemi" olarak nitelendirmekte, gelecek yıl ve 2008 ise bilgi toplumuna dönüşümü sağlayacak temel ve kapsamlı eylemlerin uygulamaya alınacağı dönem olarak tariflenmektedir. 2009-2010 yılları ise uygulanmış ya da uygulaması devam eden eylemlerin somut sonuçlarının alınacağı dönem olarak öngörülmüştür.

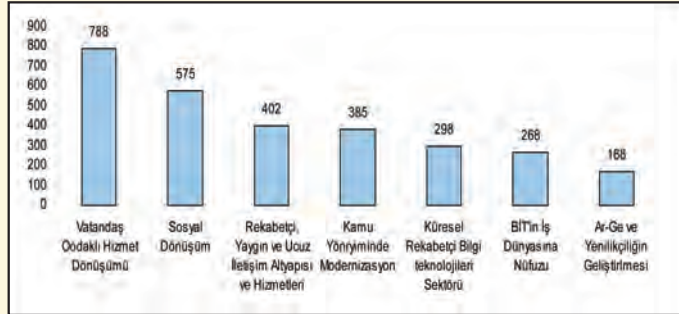
Strateji olarak değerlendirilemeyecek ve pek çok eksikleri olan bir belge olmakla birlikte, bundan önce hazırlanan belgeler, raporlar gibi bir köşeye atılmaması, bunun üzerine daha kapsamlı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bilgi Toplumu Stratejisi'ndeki projelerin hayata geçirilememesi artık günlük yaşamın sürdürülmesinde de ciddi sıkıntılara yol açabilecektir.

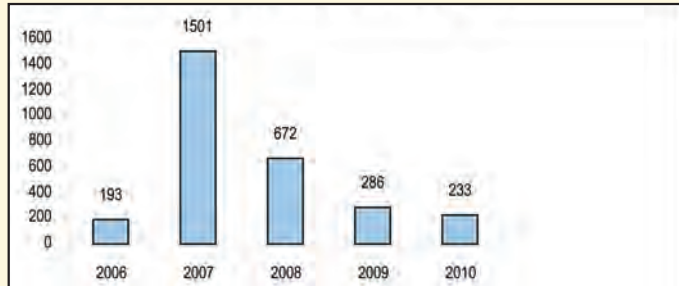
2.9 MİLYAR YTL'LİK MALİYET

Bilgi Toplumu Stratejisi kapsamında belirlenen 2.9 milyar YTL'lik maliyetin 193 milyon YTL'sinin bu yıl, 1.5 milyar YTL'sinin ise 2007 yılında, 672 milyon YTL'sinin de 2008 yılında harcanması öngörülmektedir. Kalan yıllardan 2009'a 286 milyon YTL, 2010 yılına da 233 milyon YTL maliyet düşmektedir.

Bu stratejideki öngörülen rakamların bazı alanlarda pilot çalışmayı kapsadığı, vergi indirimi gibi yasal düzenlemeler gerektiren maliyetlerin de bulunduğu, 5 yıllık dönemdeki bilgi ve iletişim teknolojileri alanında sürdürülecek tüm proje ve çalışmaları içermediği dikkate alındığında gerekli olan kaynak ihtiyacının çok daha yüksek olduğu açıktır. Bu stratejide öngörülen hedeflerin her yıl gözden geçirilmesi ayrı bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda strateji belgesi her ne kadar Yüksek Planlama Kurulu'nda kabul edilmiş olsa da, eylem planında yer alan projelerin hayata geçirilip geçirilmemesi takip edilmesi gereken bir konudur. Ayrı bir ölçümleme mekanizması öngörülmektedir. Ancak maddi boyuta yönelik olarak, "Eylem Planında yer alan projelere yatırım programları çerçevesinde ödenek tahsisinde önem ve öncelik verileceği" belirtilmektedir. Ayrıca yayınlanan program tanımlama dokümanındaki parasal değerlerin de, gösterge niteliğinde olduğunun ve kamu yatırım programlarında kaynak tahsisine esas teşkil etmeyeceğinin altı çizilmektedir. Yıllık ortalama 250-300 milyon YTL'lik de ek bir yatırım gerekeceği öngörülen Eylem Planı'nda, zaten kaynak ihtiyacının daha yüksek olacağı kabul edilmektedir.

Maliyetlerin Stratejik Öncelikler İtibariyle Dağılımı

Maliyetlerin Yıllar İtibariyle Dağılımı